

avtorja priznanih mladinskih del, in Philipa Pullmana, ki je bil prav v tem času nominiran za Bookerjevo nagrado. Opozorili so nas tudi na izdaje sledečih prelomljenih del:

Ruth Bottigheimer: *Fairy Godfather* (delo se nanaša na Straparolov vpliv pri oblikovanju pravljic, kot jih poznamo danes)

Lynne Vallone: *Becoming Victoria* (Yale University Press, 2001); govori o literarnih vplivih na deklitstvo kraljice Viktorije in o njenih lastnih pisateljskih udejstvanjih

John Stephens, ur.: *Ways of Being Male: Representing Masculinities in Children's Fiction and Film* (New York in London: Routledge)

Literatura

Žižek, Slavoj. *Ko partija naredi samomor, v: Problemi*: revija za kulturo in družbena vprašanja, Let. 38, št. 1–2, 2000, str. 35–59.

Brocklebank, Lisa, *Rebellious Voices: The Unofficial Discourse of Cross-dressing in d'Aulnoy, de Murat, and Perrault, Children's Literature Quarterly*, Vol. 25, No. 3, 2000.

Lilijana Burcar

POSVETOVANJE O TABUJIH V MLADINSKI KNJIŽEVNOSTI

V počastitev 2. aprila, rojstnega dneva danskega pravljicarja Hansa Christiana Andersena in od leta 1967 dalje tudi mednarodnega dneva knjig za otroke (za kar ima zasluge IBBY – Mednarodna zveza za mladinsko književnost) je bilo konec meseca aprila v Zagrebu odlično strokovno posvetovanje.

Posvečeno je bilo zelo aktualni, vznemirljivi in le malo raziskani problematiki v sodobni mladinski književnosti, to je problematiki najrazličnejših tabujev, ki se zlasti intenzivno v zadnjih desetih letih ubesedujejo v knjigah za otroke in mladino.

Strokovno posvetovanje je bilo enodnevno. Potekalo je 26. aprila 2001 v Zagrebu v prostorih Hrvaškega centra za mladinsko knjigo, ki ga vodi prof. Ranka Javor, tudi predsednica hrvaške sekcije IBBY. Poleg omenjenega centra so kot soorganizator posvetovanja nastopale še knjižnice (predvsem Gradska knjižnica).

Kot referenti so na posvetovanju sodelovali predvsem hrvaški strokovnjaki s področja mladinske književnosti, ki ta predmet poučujejo na Pedagoških fakul-

tetah v Čakovcu, na Reki in v Zagrebu in na Filozofski fakulteti v Zagrebu. Med referenti je bila tudi bibliotekarka iz zagrebške mestne knjižnice.

Na povabilo prof. Ranke Javor smo se posvetovanja udeležili tudi štirje predstavniki iz Slovenije, in sicer: **dr. Igor Saksida** s Pedagoške fakultete v Ljubljani, **dr. Milena Blažič**, prav tako s Pedagoške fakultete v Ljubljani, **dr. Dragica Haramija** s Pedagoške fakultete v Mariboru in **mag. Darja Lavrenčič Vrabec** kot predstavnica slovenske sekcije IBBY, sicer pa bibliotekarka v Pionirski knjižnici v Ljubljani, enoti Knjižnice Otona Župančiča.

Lahko bi rekli, da je posvetovanje potekalo v znamenju hrvaško-slovenskega sodelovanja, kar je vzpodbudno in tudi perspektivno za naše nadaljnje odnose, ki bi jih radi razširili in poglobili. Slovenska sekcija IBBY in revija *Otrok* in knjiga sta se s prof. Ranko Javor že dogovorili za sodelovanje na posvetovanju *Iskanje mitskega v sodobni mladinski književnosti*, ki bo v počastitev 30-letnice izhajanja revije *Otrok* in

knjiga konec meseca maja 2002 v Mari-
boru.

Dvorana, kjer je potekalo omenjeno
posvetovanje, je bila napolnjena do zad-
njega koticčka. Udeleženci posvetova-
nja so bili zelo heterogena skupina
poslušalcev: bibliotekarji, vzgojitelji,
učitelji, novinarji (predstavniki najraz-
ličnejših medijev), založniki, mladinski
pisatelji in pesniki, skratka vsi, ki jih
vznemirja tovrstna tema z najrazlič-
nejših vidikov.

Srečanje sta s pozdravnim nagovorom
začeli **prof. Davorka Bastić**, ravnateljica
knjižnic mesta Zagreb, in **prof. Ranka
Javor**, vodja Hrvaškega centra za mla-
dinsko knjigo. Javorjeva je na kratko
predstavila razloge, ki so jih vodili, da so
posvetovanje namenili prav tej temi.
Naredila je tudi odličen uvod v temo
posvetovanja. Spraševala se je, ali je
tovrstna literatura mladim bralcem v
današnjem času sploh potrebna; kateri
razlogi govorijo njej v prid (v nujnost
njenega obstoja) in s katerimi argumenti
jo zavračajo njeni nasprotniki (kritiki,
cenzorji, starši, učitelji..., ki so glasni
predvsem v tujini); kakšna je recepcija
tovrstne literature pri mladih bralcih; ali
so v sodobni hrvaški in slovenski mladins-
ki književnosti ter v mladinski književ-
nosti drugih evropskih in neevropskih
narodov res kot domine »padli« že čisto
vsi tabuji; kakšno je stanje v hrvaški in
slovenski sodobni mladinski književnosti
v primerjavi s stanjem v tujih mladinskih
književnostih; ali je provokativna tema
že zadosten razlog, da neko literarno
delo postane med mladimi bralci uspe-
šnica.

V dopoldanskem delu posvetovanja
so se zvrstili naslednji referati:

- mag. Darja Lavrenčič Vrabec: *Boleči-
na odraščanja: droge, seks in ...*
- dr. Dubravka Težak: *Tema rojstva v
mladinski književnosti*
- dr. Dragica Haramija: *Tema smrti v
mladinski književnosti*

Popoldne je bilo v znamenju nasled-
njih referatov:

- prof. Hela Čičko: *Knjiga kot zdravilo*
- dr. Igor Saksida: *Nekaj nezaslišanega
– tabuji v slovenski mladinski poeziji
od ljudskega slovstva do sodobnosti*
- mag. Diana Zalar: *Smrt v literarnih
delih – fantastičnih pripovedih – treh
hrvaških mladinskih pripovednikov in
enega tujega mladinskega pisatelja*
- dr. Milena Blažić: *Dnevnik Slavka
Preložnika in spominska knjiga Anice
Medved – otroci v holokavstu*
- mag. Dubravka Zima: *Spolne iden-
tite in stereotipi – ali so spolne vloge
v hrvaški mladinski književnosti tabui-
zirane?*

Na žalost je nekaj napovedanih refe-
ratov odpadlo, in sicer: dr. Karola Vi-
sinka: *Potrebnost problemske književnosti
za otroke in mladino*, mag. Marjane Erže-
ničnik Pačnik: *Sprejemanje drugačnosti
ob branju in interpretaciji slikanic* in dr.
Stjepana Hranjeca: *Tematski kompleks
hrvaške mladinske književnosti*.

Teme referatov hrvaških in slovenskih
kolegov so se odlično dopolnjevale in
prepletale. **Temu rojstva**, ki jo je v svojem
referatu obravnavala **dr. Dubravka Te-
žak**, in sicer na primeru ljudskih pravljic,
klasičnih umetnih pravljic (H. C. An-
dersen), sodobnih pravljic in realistične
mladinske proze, je sledila **tema smrti**,
ki jo je natančno preučila **dr. Dragica
Haramija**. V svojem prispevku je ugo-
tavljala, da ima smrt v mladinski knji-
ževnosti zelo različne funkcije, kar je
predstavila na primerih slovenskih in
tujih mladinskih literarnih del (npr. E.
Donnelly: *Zbogom, dedek*, A. Lindgren:
Brata Levjesrčna ...) z različnih zornih
kotov:

1. tema in motivi smrti
2. smrt v realistični in fantastični prozi
3. dokončnost in brezkončnost smrti
4. prisotnost teme smrti v mladinski
književnosti

➤ Bibliotekarka **Hela Čičko** je v referatu *Knjiga kot zdravilo* obravnavala novo knjižno zbirko, ki jo Slovenci poznamo pod naslovom Takšno je življenje (izhaja od leta 1999 pri založbi Obzorja v Mariboru). Gre za zbirko knjig, ki jo izdaja švicarska založba Calligram. Leta 1998 je prejela prestižno nagrado »Prix Saint Exupery«, posamezni naslovi knjig pa tudi druga priznanja in nagrade. Knjige so namenjene otrokom od 6. do približno 11. leta starosti za samostojno branje in razmišljanje. Knjige imajo obliko stripa. Junaka zgodbic sta Blaž in Kaja, ki ju tarejo različne težave (tudi otroci imajo probleme!), ki pa so vendarle rešljive. Obravnavajo problem odnosov v družini in v širšem okolju, od tistih najbolj vsakdanjih do najbolj »težkih« in zapletenih (nekateri naslovi knjig: *Očka in mama se prepirata, Blaž se pretepa, Blaž ne mara šole, Kaja hoče žepnino ...*).

■ Hkrati so knjige primerne kot vzpodbuda za pogovor staršev z otroki ali tudi za pogovor v šoli. Knjige so delo avtorskega tandema, novinarka in sociologinja Dominique de Saint Mars ter ilustratorja Serga Blocha, ki sta se pogovarjala z več kot sto tisoč otroki. Toplina in humor, ki sta prisotna v vseh knjigah, pomagata, da se težave odraščanja lažje premagujejo in da so problemi manjši. Avtorica referata knjige pojmuje kot »zdravilo za otrokovo srce in dušo«. Problemska literatura po njenem prepričanju pomaga otrokom in njihovim staršem pri prepoznavanju in razreševanju različnih težav v njihovem lastnem življenju. Do rešitve pa je mogoče priti le skupaj, »odrasli in otroci z roko v roki«.

■ **Dr. Igor Saksida** se je za razliko od večine referentov, ki so se v svojih raziskovanjih osredotočali predvsem na mladinsko prozo, odločil za raziskovanje tabujev v slovenski otroški poeziji, in sicer od ljudskega pesništva pa vse do današnjih dni. Avtor je najprej opozoril na različne predstave, ki jih imajo (ima-

mo) odrasli o otroštvu. Izpostavil je mit o nekonfliktnem otroštvu. Predstavil je tudi avtopoetike mladinskih besednih umetnikov in jih temeljito analiziral. Največ pozornosti pa je posvetil analizi tabujev v slovenski otroški poeziji. Tabuje odkrival že v obsežni zbirki *Slovenskih narodnih pesmi* dr. Karla Štreklja. Upe-snjevanje tabu tem pa je prepoznava-l še v poeziji Otona Župančiča, Mirka Kunčiča, Franceta Forstneriča, Toneta Pavč-ka, Jožeta Snoja, Saše Vegri, Ifigenije Zagoričnik, Barbare Gregorič, Borisa A. Novaka, Franja Frančiča in zlasti Andreja Rozmana Roze.

■ **Mag. Diana Zalar** se je v svojem raziskovanju smrti v mladinski književnosti osredotočila na tri sodobne hrvaške pripovednike (Joža Horvat: *Waitapu*, Snježana Grković-Janović: *Striborove staze i Velebitske vilin-staze*, Nada Iveljić: *Zemljina dječica*). Vsa tri omenjena literarna dela avtorica uvršča v žanr fantastične pripovedi. Avtorica je obravnavala še prevedeno fantastično pripoved angleškega pisatelja Phillipa Pullmana, ki ima v hrvaškem prevodu naslov *Polarno svetlo*. Hrvaški prevod je izšel pred petimi leti in si je med mladimi bralci takoj pridobil veliko privrženecv. Zalarjeva meni, da je smrt pri pisatelju Horvatu pojmovana mitsko, pri pisateljici Snježani Grković-Janović mistično, pri pisateljici Nadi Iveljić pa nekoliko sentimentalno, medtem ko je v znanstveno-fantastični Pullmanovi viziji umiranje dobilo posebno ostrino.

■ **Dr. Milena Blažić** je predstavila dva izjemno dragocena in avtentična dokumenta iz časa 2. svetovne vojne, s katerim je vzbudila veliko pozornost udeležencev posvetovanja, saj najbolj neposredno dokazujeta, kako otroci doživljajo čas vojne, trpljenja, smrti, holokavsta. Gre za *Dnevnik Slavka Preložnika* in *spominsko knjigo Anice Medved*.

■ **Mag. Dubravka Zima** je raziskovala spolne identitete in stereotipe. Zastavi-

la si je vprašanje, ali so spolne vloge v hrvaški mladinski književnosti tabuizirane? Avtorica trdi, da mladinska književnost nudi (ali bi vsaj morala nuditi) prava spoznanja o družbenih odnosih.

Svoj referat z naslovom *Bolečina odrasčanja: droge, seks in ...* objavljam kot samostojen prispevek v reviji.

Referatom je sledila zelo živahna diskusija. Založniki, bibliotekarji, učitelji, strokovnjaki s področja mladinske književnosti so izmenjavali svoja mnenja in izkušnje, ki jih imajo pri delu z otroki. Zanimiva je bila tudi primerjava današnjega stanja v sodobni hrvaški in slovenski mladinski književnosti. Zdi se, da so v izvorni hrvaški mladinski književnosti v današnjem trenutku tabu teme le malo, skoraj sramežljivo prisotne, kar je posledica hrvaškega družbenega dogajanja v zadnjem desetletju (čas domovinske vojne ...). Na njihov knjižni trg tabu teme najbolj »vdirajo« s prevodi tuje mladinske književnosti (angleške, avstralske, ameriške, nemške, skandinavske ...).

Posvetovanje je bilo tudi medijsko odmevno.

Hrvaški bibliotekarji iz Zagreba so ob tej priložnosti izdali tudi bilten z naslovom *Dječja knjiga*, ki je obsežen bibliografski popis problemske literature za otroke in mladino (izvirne in prevodne). Bilten je uredila prof. Hela Čičko. Seznam, ki je obsežno, pomembno in dragoceno delo, je namenjen vsem tistim uporabnikom, ki se zaradi različnih razlogov zanimajo za omenjeno problematiko. Seznam je razdeljen v 4 skupine, in sicer:

- slikanice
- otroške knjige
- mladinske knjige
- poučne in strokovne knjige.

Osredotoča se predvsem na leposlovne knjige, ki jih razvršča predvsem po starostnih stopnjah mladih bralcev (do 9. leta starosti – C starostna stopnja, od 10. do 13. leta starosti – P starostna

stopnja, in od 13. leta dalje – M starostna stopnja).

Že iz hitrega listanja po seznamu je evidentno, da je prav mladinsko leposlovje tisto območje, kjer so tabu teme najbolj pogosto in tudi najbolj številčno ubesedene. Znotraj naštetih skupin so knjige v seznamu razvrščene po abecedi priimkov pisateljev, sledi skrajšani bibliografski opis knjige in nato tudi kratka anotacija.

Organizatorji bodo, kot je to že nekaj let v navadi, izdali tudi zbornik z letošnjega posvetovanja, v katerem bodo objavljeni vsi referati.

O tabujih v mladinski književnosti je bilo na posvetovanju sicer veliko povedanega, pa vendar je to tema, o kateri smo se strokovnjaki šele začeli pogovarjati. Gre za kompleksno in zelo aktualno problematiko, ki odpira vedno nova in nova vprašanja.

Morda bi bilo smiselno tudi na Slovenskem v prihodnje pripraviti interdisciplinarno posvetovanje na to temo, na katerem bi strokovnjaki z različnih področij (literarni teoretiki, psihologi, psihiatri, pedagogi, sociologi, filozofi itd.) soočili svoje poglede.

Podoben mednarodni posvet so kot reakcijo in hiter odgovor na najbolj aktualno dogajanje v svoji domači in tuji mladinski književnosti že na začetku 90. let (leta 1992) pripravili na dunajskem inštitutu (Institut für Jugendliteratur und Leseforschung).

Tema posvetovanja, ki bo v aprilu 2002 v Zagrebu, pa bo imela naslov: **poezija in otroštvo.**

Za vse informacije v zvezi s posvetovanjem je kontaktna oseba:

prof. RANKA JAVOR
HRVATSKI CENTAR ZA DJEČJU KNJIGU
STARČEVIČEV TRG 4, 10 000 ZAGREB
Tel. 4572-070, faks 4572-089
E-mail: r.javor@kgz.hr

Darja Lavrenčič Vrabec